

BLOCK, David; KHAN, Sarah (ed.) (2020).

The secret life of English-medium instruction in higher education: Examining microphenomena in context. Londres: Routledge. 138 p.

El llibre *The secret life of English-medium instruction in higher education* es presenta com el resultat d'un projecte de recerca (ASSEMID) al voltant de l'anglès com a mitjà d'instrucció (EMI, *English medium instruction*) dut a terme entre 2016 i 2019 en dues universitats catalanes, la Universitat de Lleida i la Universitat Politècnica de Catalunya. El projecte pretenia explorar el funcionament i l'aplicació d'EMI en assignatures STEM (ciència, tecnologia, enginyeria i matemàtiques) d'aquestes dues universitats, amb l'objectiu d'esbrinar aquells aspectes menys evidents i estudiats —és a dir, els *secrets*, com diu el títol del volum— d'aquesta metodologia didàctica cada cop més utilitzada en el context de l'anomenada *educació universitària internacionalitzada*. El llibre pren com a punt de partida una posició altament crítica que vol indagar en les complexitats i contradiccions d'implementar EMI en un context bilingüe en què l'oficialització de l'anglès com a llengua acadèmica és relativament nova. Així, els autors aborden l'EMI com un microfenomen que reflecteix un canvi de paradigma en el sistema educatiu terciari, el qual, a partir dels anys 1990, ha anat derivant, segons ells, cap a la transformació de les universitats en *sistemes educatius neoliberals* orientats a la professionalització i al profit econòmic.

El volum conté un primer capítol introductor i que ofereix les bases teòriques i que permet contextualitzar la implementació d'EMI, seguit de quatre capítols que presenten estudis de cas concrets sobre interaccions en aules de diferents assignatures universitàries, i un darrer capítol de conclusions, que recapitula els aspectes clau comuns entorn de l'EMI sorgits en els capítols anteriors i també concreta els reptes encara per afrontar i solucionar.

Com s'exposa en el primer capítol —«The secret life of English-medium instruction: Setting the scene», escrit pels mateixos dos editors—, el projecte de recerca i el llibre resultant se situen en un context doble. D'una banda, assistim a un procés creixent d'internacionalització del sistema universitari que promou una «anglificació» progressiva de l'educació terciària —és a dir, l'ús de l'anglès en contextos en què abans s'utilitzaven les llengües locals—, amb un consegüent interès acadèmic i de recerca quant a les pràctiques pedagògiques d'EMI. D'altra banda, Catalunya ofereix el context ideal per abordar el tema de l'ensenyament en anglès a causa de la seva complexa realitat sociolingüística. De fet, el sistema universitari es caracteritza per una política trilingüe que, al costat de llengües internacionals com són l'anglès i el castellà, inclou el català, llengua vehicular en l'educació primària i secundària i en ús en nombrosos contextos.

La proposta, per tant, resulta innovadora no només pel fenomen que s'analitza sinó també per la manera com es combinen diferents aspectes: 1) la singularitat de la situació lingüística catalana; 2) el context de l'Europa del Sud en el qual se situa, caracteritzat per unes oportunitats de finançament escasses i la falta de planificació lingüística en el sistema universitari; 3) l'abordatge etnogràfic del fenomen i la gran varietat d'instruments de recollida de dades que es van utilitzar (entrevistes, qüestionaris, gravacions àudio i vídeo, treballs dels estudiants, entre d'altres), i 4) el focus en l'EMI «en acció», que posa atenció en els detalls i les pràctiques reals i *secretes* que es donen a l'aula EMI.

Cal fer dos aclariments. En primer lloc, tot i que les dues universitats objecte d'estudi es presenten com a altament internacionalitzades en el seu discurs oficial, en realitat tenen un percentatge baix d'estudiants internacionals matriculats. Així, totes les aules EMI examinades en el volum pertanyen a contextos d'«internacionalització a casa», en què els estudiants locals estudien en anglès encara que comparteixen la llengua o llengües inicial(s), partint de la idea que la internacionalització de la universitat també passa per formar ciutadans globals que sàpiguen moure's entre cultures diverses. A més, el llibre considera l'EMI un fenomen complex, multidimensional i multiescalar, tenint per tant en compte els sis components definits en el marc teòric ROADMAPPING de Dafouz i Smit (2016 i 2020), el qual, segons aquestes autores, serveix per caracteritzar tots els contextos EMI.

Amb el segon capítol —«Language issues in EMI: When lecturers and students can choose the language of instruction», escrit per Elisabet Arnó-Macià i Marta Aguilar-Pérez— entrem en el quid de la recerca empírica. L'estudi reportat se situa en un escenari interessant: una assignatura de màster impartida pel mateix professor tant en català com en anglès, deixant la possibilitat d'elecció de llengua a l'estudiantat. Les autores observen una disparitat enorme entre els matriculats als dos cursos, en favor del curs en la llengua local; així, es demanen per què els participants trien una o l'altra llengua d'ensenyament i analitzen el rol de la llengua en la transmissió de continguts disciplinaris avançats, com també, de quina manera l'EMI es posa en pràctica. Les dades recollides remarquen els reptes que comporta la classe en anglès. Al mateix temps, tant des del punt de vista del professorat com de l'alumnat, l'EMI emergeix com un valor afegit, ja que permet aprendre tant la llengua com els continguts. Tot i això, l'estudi destaca la necessitat de polítiques EMI clares i d'implementació gradual que no es basin solament en la iniciativa del simple docent —sovint voluntarista i en l'inici de la seva carrera— i en eficaces estratègies pedagògiques. També, emergeix la importància d'oferir un major suport lingüístic a l'estudiantat, plantejant la possibilitat de col·laboració entre professors i assignatures EMI i ESP (és a dir, *English for specific purposes*, 'anglès per a usos específics').

El tercer capítol —«'Being a student' and 'doing education': A multimodal analysis of *backstage* and *frontstage* interactional episodes in EMI», a càrrec de Balbina Moncada-Comas— s'enfoca en una anàlisi de l'aula EMI com a espai d'interaccions multimodals. Fent servir les nocions de Goffman (1959) de *frontstage* i *backstage*, i, per tant, establint un paralelisme entre *aula* i *teatre*, els estudiants són considerats

actors d'un espectacle que poden assumir dos rols diferents en el context educatiu (Benwell i Stokoe, 2002): 1) davant del professor i del grup, «fent educació», o 2) interactuant entre ells, «sent un estudiant». L'autora recorre a un microepisodi interactiu en una aula EMI per explorar de quina manera i amb quins recursos els estudiants construeixen i es mouen entre dues identitats, l'*acadèmica* i la *social*, ambdues aplicables en dependència del context. Per tant, gràcies a l'anàlisi de les gravacions àudio i vídeo de les interaccions entre dos estudiants i una professora, l'estudi posa en evidència dinàmiques moltes vegades ocultes, encara que freqüents, a les aules; és a dir, l'ús d'estratègies multimodals que contribueixen al posicionament dels estudiants. El capítol, a més, planteja la qüestió de la utilitat de l'EMI en un context en què estudiants i professors comparteixen la L1, ja que els estudiants interactuen entre ells en aquesta llengua, quan, en teoria, segons les normes EMI, tant el *frontstage* com el *backstage* haurien de ser en anglès.

Fent servir novament les nocions *frontstage* i *backstage*, en el quart capítol —«Whispers of resistance to EMI policies: The management of Englishisation through alternative local multilingual practices and dissenting identities»— Maria Sabaté-Dalmau investiga les discrepàncies i incongruències entre les polítiques *top-down*, que establirien la norma «només-anglès», i les pràctiques multilingües reals en l'aula EMI. L'autora anomena metafòricament «murmuris de resistència» totes aquelles instàncies en què estudiants i docents utilitzen llengües diferents de l'anglès o un anglès plurilingüe en el context educatiu, i es pregunta per què, com, quan, on i amb quines conseqüències això ocorre. Aquests actes de resistència apareixen com a normalitzats i estrictament relacionats a l'hora de «fer educació». Per tant, l'estudi mostra que els agents del procés educatiu posen en dubte l'«anglificació», a la vegada que la naturalitzen; és a dir, les pràctiques plurilingües «no públiques» són necessàries per «fer educació», cosa que defensa i reforça la visió neoliberal de l'anglès com un mitjà necessari per a l'èxit acadèmic i professional.

El cinquè capítol —«NOT English teachers, except when they are: The curious case of oral presentation evaluation rubrics in an EMI-in-HE context», escrit per David Block i Guzman Mancho-Barés— aborda el posicionament del professorat EMI, un aspecte sovint omès en la literatura, mitjançant una anàlisi de les rúbriques per a l'avaluació de les presentacions orals de l'estudiantat i la seva explicació i implementació a l'aula. L'estudi demostra que, si bé tendeixen a identificar-se solament com a *distribuïdors* de continguts acadèmics i disciplinaris i rebutgen el rol d'ensenyants de llengua, moltes vegades els docents EMI adopten també aquest últim rol. De fet, aquestes rúbriques inclouen elements que es refereixen a aspectes lingüístics (per exemple, fonologia, lèxic, sintaxi, fluïdesa). No obstant això, el professorat no ofereix als estudiants oportunitats per practicar la llengua oral a l'aula, ni tampoc retroalimentació en aquest sentit. Per tant, els resultats conviden a un treball de reflexió més gran en el desenvolupament de les rúbriques i promouen la creació d'espais de discussió per al professorat EMI.

El sisè i últim capítol del llibre —«The secret life of English-medium instruction unraveled», a càrrec de Sarah Khan— recapitula els temes clau de la didàctica EMI

sorgits en els capítols precedents. Gràcies als quatre estudis de cas presentats, l'EMI emergeix com una pràctica majorment elitista, reservada als estudiants amb més suport familiar i als docents més internacionalitzats. D'altra banda, l'ús de pràctiques plurilingües i de recursos multimodals a l'aula EMI, que semblen contradir la norma «només-anglès», ajuden en el procés d'ensenyament-aprenentatge, sobretot, quan els continguts són complexos. Finalment, l'autora destaca la importància de produir espais i ocasions en què els estudiants puguin practicar la llengua, així com la necessitat que els professors assumeixin el rol d'ensenyants de llengua, ja que aquesta és inseparable dels continguts.

En conclusió, el volum es presenta com un treball orgànic i de lectura senzilla que contribueix amb una perspectiva nova i innovadora a l'estudi de les pràctiques EMI, i en desvela els *secrets* a partir d'experiències concretes. Els quatre estudis de cas posen en evidència microfenòmens poc coneguts i estudiats que fan emergir les contradiccions entre les polítiques institucionals *top-down* i la pràctica EMI real a l'aula, que ens haurien de fer reflexionar sobre el rol i l'eficàcia de la docència EMI, com també, quant als reptes que cal afrontar i els aspectes que es poden millorar. El resultat és un llibre interessant tant per als investigadors en l'àmbit de l'EMI com per als educadors que realitzen docència en anglès i els encarregats de polítiques educatives a les universitats.

Andreana PASTENA
Universitat Pompeu Fabra

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

- BENWELL, B. M.; STOKOE, E. M. (2002). «Constructing discussion tasks in university tutorials: Shifting dynamics and identities». *Discourse Studies*, vol. 4, núm. 4, p. 429-453.
- DAFOUZ, E.; SMIT, U. (2016). «Towards a dynamic conceptual framework for English-medium education in multilingual university settings». *Applied Linguistics*, vol. 37, núm. 3, p. 397-415.
- (2020). *ROAD-MAPPING English medium education in the internationalised university*. Londres: Palgrave Macmillan.
- GOFFMAN, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Londres: Penguin.